

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

Neperiodinis leidinys Nr. 23 (30)

1951-1953 metais išleisti 7 numeriai. Laikraštis vėl pradėtas leisti 2001 metais.

2013 metų gruodis

Tegu būna šios šventės ramiu stabtelėjimu, jaukia
ir šviesia akimirka, atspirties tašku ateities darbams.
Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų!

*Žiema. Miške eglaitės tarsi nuotakos
su šerkšno nuometais baltais...
Senujų metų pėdos (gal bėdos?)
giliam sniege tolumoje pradingsta...
Laimingesni Naujieji teateis,
o šakos jų tegul nuo džiaugsmo, nuo gerovės
ir Viešpaties palaimų linksta!*

R. Adomaitytė Chabarina

Dr. Lijanos Laužikaitės Tagmann nuotrauka

TURINYS

ŠVENTĖS

Advento šventė Berne

2

Lituanistinio darželio „Ratas“ naujienos:

jis vis dar sukasi

8

J. Katiliūtės tapybos darbų paroda „po toli-
mu nežinomu dangum...“ Druskininkuose 13

PROJEKTAI

ŠLB partnerystės projektas su Baltijos

labdaros fondu Lietuvoje

4

XI Europos Lietuvių Krepšinio turnyras

8

Šveicarijoje viešėjo Sigitas Parulskis

9

BENDRUOMENĖS ISTORIJOS

PUSLAPIAI

Kunigo Jono Juraičio trečiųjų mirties

metinių paminėjimas

15

IŠ BENDRUOMENĖS GYVENIMO

Poezijos paukštės sparnas Ženevoje:

pokalbis su Dr. Egle Kačkute

6

Klaipėdoje

10

PORTRETAI

Likimo vingiai: vaikystėje atvežta į

Muzikinei popietei „ZIKAMU“ pasibaigus:

keletas klausimų aktoriams Ilonai Balsytei

ir Aurimui Miliešiui

7

Kūrybinio džiaugsmo paieškos: Rimutės

11

Šveicariją gydytis, Aldona Statkutė pasi-

liko čia visam gyvenimui

17

Balnierės tapybos darbų paroda Ciuriche

12

SVEIKINIMAI, ADRESAI

23

Advento šventė Berne

VILJA IR RAMŪNAS
SKAUDŽIAI

Turbūt nėra nė vieno, kuris nelauktų Šv. Kalėdų... Bet vaikams šis laukimas ypatingas. Tai metas, kada jie turi dar labiau pasitempti, išmokyti naują eilėraštką ar dainelę, išsakyti/surašyti savo karščiausius norus ir eglutės žaisliukų bei lempučių spindesį tikėtis stebuklo. Šveicarijos lietuvių bendruomenė taip pat nepamiršo savo mažųjų narių bei sukviėtė visus į Advento šventę, kuri vyko gruodžio 7-ąją dieną Berne.

Nuo pat pirmųjų akimirų mažieji buvo užimti – reikėjo pagaminti eglutės žaisliukus. Ženevos ir Ciuricho darželiai tam jau buvo pasiruošę iš anksto. Vieni vaikai darė popierines girliandas, kiti – ant varpelių, angeliukų ar kalėdinių žaisliukų formos figūrėlių klijavo įvairius blizgučius, tretai – iš šiaudų ir cinamono lazdelių ruošė įvairių formų papuošimus. Neilgai trukus eglutė sužibo įvairiomis spalvomis ir kiekvienas vaikas galėjo savo tėčiui, mamai ar draugui pasididžiudamas parodyti, kuris būtent darbelis yra jo.

Po pirmo rimto darbo buvo pats laikas užkąsti. Stalai jau buvo nukrauti tradiciniais lietuvių kalėdiniais patiekalais. Vakaro šeimininkutės idėjo daug meilės į maisto ruošą, tad nenuostabu, kad kalbų šurmulyje kuriam laikui aprimo. Pirmieji „kirminus pilve“ numalšino mažieji, kuriuos kaip magnetas traukė scena. Gaudynės, grumtynės, šokinėjimas, slėpynių žaidimas, taušėjimas su draugais lietuviukais – buvo visa ko jiems reikėjo. Tuo tarpu tėveliai galėjo ramiau pasimėgauti vaišėmis bei pabendrauti su bičiuliais. Vakarui jaukumo ir šilumos suteikė soprano Vėgos Maščinskaitės sugiedoti kūriniai „Ave Maria“ bei „Tyli naktis“.

Visi nujautė, kad bet kada gali pasirodyti Kalėdų senelis, tad Ciuricho bei Ženevos darželių vaikai suskubo dabintis kaukėmis, repetuoti savo pasirodymus. Kai viskas buvo pasikartota, vaikai garsiu šaukimu

prisikvietė Kalėdų Senelį į salę. Labai laukiamam svečiui darželio „Pagrandukas“ vaikai parodė 2 pasirodymus pagal kūrinį Česlovo Milošo „Abėcėlė“ ir Kazio Borutos „Dangus griūva“. Darželio „Ratas“ vaikai vaidino kiškių mokyklą pagal Eduardo Mieželaičio poemą „Zuikis Puikis“. Kalėdų seneliui to buvo negana, tad visus, net ir tėvelius, sukviėtė į ratą sutrepsėti „Jurgeli meistreli“, „Šiaudų batai“, „Garnys“. Galiausiai kiekvienas vaikas individualiai šoko, dainavo, grojo pianinu ar deklamavo. Už tai buvo apdovanoti maišeliais dovanų, kur netrūko lietuviškų saldinių ir kūchiukų.

Nors renginys truko net šešias valandas, bet jos prabėgo visai nepastebėtai. Galiausiai buvo padėkota organizatoriams, be kurių šventės neįvyksta. Mums, savo ruožtu, tai buvo pirma ir paskutinė Advento šventė SLB. Metai Šveicarijoje prabėgo tarsi akimirksnis, o čia sutikti žmonės padėjo mums jaustis tarsi būtume namuose, iš kurių dabar nėra taip lengva išvykti. Ačiū visiems už puikiai praleistą laiką Ciuricho vaikų darželyje, Vasario 16-osios šventėje, Europos lietuvių krepšinio turnyre bei šioje Advento šventėje!

Dr. Algirdo Žiogo nuotraukos.

Redaktorės žodis

VYR. REDAKTORĖ
DR. LIJANA
LAUŽIKAITĖ
TAGMANN

Greitai užversime paskutinįjį metų puslapį... Norisi atsigręžti ir pasižiūrėti į nuveiktus darbus, prisiminti gražias švenčių, susitikimų akimirkas, pasidžiaugti pergalėmis, naujomis sąsajomis su Lietuva bei vėl nušluostyti praeitės dulkes nuo reikšmingų datų ir vardų.

Tad šio numerio skaitytojai pirmiausia sužinos, kaip ir kokios patirties iš šveicarų gali pasisemti Lietuvos nevyriausybinių organizacijų, kap pavyko „Poezijos pavasario“ renginys Ženevoje, kuo pradžiugino mažuosius aktorių Ilonos Balsytės ir Aurimo Miliešiaus pravesta „ZIKAMU“ popietė, kas naujo lituanistiniame darželyje „Ratas“, o du šmaikštūs tekstai nukels į audringas Europos lietuvių krepšinio turnyro kovų akimirkas Lozanoje bei įtrauks į diskusiją su Sigitu Parulskiu.

Laikraščio rubrikoje apie Šveicarijos ir Lietuvos sąsajas pranešime apie pirmą Šveicarijos lietuvių dalyvavimą IX Pasaulio Lietuvių sporto žaidynėse Klaipėdoje ir iš ten parvežtus medalius. Išsamiam reporažui perteiksime pakylėtą Pasaulio lietuvių vienybės dienai skirtą koncerto atmosferą Kaune, o pasinerti į kūrybos džiaugsmą pakviesime kartu su vienoje Ciuricho galerijų tapybos darbų parodą surengusia Rimute Balniene bei Lietuvoje „atrandama“ Šveicarijoje gyvenimą praleidusia tapytoja Juze Katiliūte, kurios paveiksiai eksponuojami parodoje Druskininkuose.

Vartydami bendruomenės istorijos puslapius atiduosime pagarbą prieš trejetą metų Anapilin išėjusiai iškiliai asmenybei – teologui, profesoriui, kunigui Jonui Juraičiui.

Stėbėtis likimo vingiais, tikimės, privers pasakojimas apie Aldoną Statkutę.

Malonaus skaitymo ir iki kito susitikimo „Šveicarijos lietuvių žinių“ puslapiuose!

ŠLB partnerystės projektas su Baltijos labdaros fondu Lietuvoje

JŪRATĖ
CASPERSEN

Šiuo metu, pagal dvišalę sutartį yra įgyvendinama Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programa, kuria siekiama sumažinti ekonominius ir socialinius skirtumus išsiplėtusioje Europos Sąjungoje. Viena iš programos dalių apima nevyriausybinių organizacijų (NVO), viekiančių kaimo vietovėse, institucinių gebėjimų stiprinimą. Projektą atranką ir vykdymo kontrolę vykdo VŠĮ Centrinė projektų valdymo agentūra. Konkurso laimėjimui didelę įtaką turi pareiškėjų išankstinis partnerių susiradimas Šveicarijoje, kurie suteiktą galimybę susipažinti su šios šalies nevyriausybinių organizacijų veiklos patirtimi. Šveicarijos Lietuvių bendruomenė 2011 m. pasirašė tokią partnerystės sutartį su Baltijos labdaros fondu. Projektą koordinuoja praeitos ŠLB valdybos narė dr. Inga Belevičiūtė Buchs.

Kuo užsiima Baltijos labdaros fondas

Baltijos labdaros fondas, įkurtas 2005 metais, yra ne pelno siekianti organizacija, kuri remia kaimiškas bendruomenes, kelia jų šeimų gyvenimo kokybę ir gerovę, stiprina žmonių gebėjimus ir sąmoningumą. Tai yra tarptautinio labdaros fondo „Heifer International“ atšaka Baltijos šalyse. Iš esmės fondo veikla yra nukreipta į skurdo naikinimą kaimuose, skatinant bendruomenės narius prisimti atsakomybę už savo gyvenimą ir veiklą. Paramos gavėjai – pragyvenimo šaltinio netekusios šeimos, taip pat, žmonės, neturintys darbinių ar savarankiško gyvenimo įgūdžių.

„Duodame ne žuvį, bet meškerę“ – sako fondo Lietuvoje direktorius

Arūnas Svitojus. Atrinktomis šeimoms yra dovanojami gyvuliai, augalų sodinukai, sėklos. Dovaną šeima turi tausoti ir daiginti, kad apsirūpintų maistu patys ir su laiku galėtų padėti kitiems. Be dovanos dar yra pravedami mokymai, lavinami verslumo įgūdžiai, diegiama atsakomybė, skatinamas dalijimasis ir savitarpio pagalba. Fondas dovanomis jau yra suteikęs paramą daugiau nei 2000 gavėjų. Daugeliu atvejų tokia parama tapo akivaizdžiu pasitikėjimo savimi susigrąžinimu bei atgauta geresnio gyvenimo viltimi. Neretai fondo valdyba sulaukia žmonių laiškų, kurie prasideda: „Dabar mes esame kaip žmonės“... Ir tai padarė sunkiu gyvenimo momentu padovanota karvė, kumelaitė, pieninės avys, keletas maišų sėklinių bulvių, pora avių bičių... Taip buvo suteikta galimybė žmoniemis patiems pradėti rūpintis savimi. Sulaukę fondo paramos ir prakutę, šeimos turi pagelbėti ir kitiems: perdovanoti gyvulius, dalintis užaugintu derliumi ir ūkininkavimo patirtimi. Tai, be abejonės, ugdo bendruomeniškumą, pagalbos ir pagarbos kitam jausmą.

Kad tokią veiklą būtų galima efektyviai vystyti ir ją plėsti, tiekti kokybiškas paslaugas kaimo gyventojams, yra būtina turėti kvalifikuotus bei aktyvius darbuotojus ir savanorius. Reikalingi įgūdžiai pritraukiant fondo veiklai finansus, valdant lėšas, bendraujant su bendruomenių lyderiais ir nariais. Gaunamos lėšos tikslinei paramai yra tam ir išleidžiamos, tuo tarpu darbuotojų kvalifikacijos kėlimas yra dažnai nukeliami į „antrą planą“, o tai reiškia, kad pritrūksta dėmesio instituciniam organizacijų stiprinimui.

Kuo galėjome pasitarnauti Baltijos fondo atstovams

Baltijos paramos fondas šiame projekte išsiskėlė sau tikslą įgyvendinti visą veiklą kompleksą, pradedant organizacijos ir baigiant fondo darbuotojų bei kaimo

bendruomenių institucinių gebėjimų stiprinimu, pritaikant Šveicarijos patirtį. Mūsų veiklos dalis šiame projekte kaip tik ir buvo suteikti galimybę fondo atstovams susitikti su Šveicarijoje veikiančių NVO vadovais, kurie pasidalintų žiniomis ir patirtimi esminiais nevyriausybinių organizacijų veikimo klausimais: kaip priimami efektyvūs sprendimai, kaip vyksta komunikacija, kaip pritraukiamos lėšos ir kt. Į talką pasikvietėme ilgametį ŠLB globėją ir draugą, Šveicarijos parlamentinės grupės „Pro Baltikum“ sekretorių poną Hans Graf. Buvo svarbu surasti ne tik panašią veiklą Šveicarijoje vykdančias NVO, bet ir solidų teorinį pagrindą turinčių paskaitininkų. Suderinus organizacinius klausimus, trijų dienų darbo vizitui atvyko Baltijos fondo direktoriaus pavaduotoja Rima Sitavičienė ir projektų koordinatorė Dalia Laureckaitė – Tumelienė.

Gegužės 6 d. susitikimai vyko Ciuricho mieste. Ponas Hans Graf padarė įvadą tema „NVO vieta Šveicarijoje ir jos visuomenėje“. Buvo pristatyta bendra laisvanoriystės Šveicarijoje samprata, jaunimo ir suaugusiųjų užimtumo situacija, dovanojimo ir aukojimo tradicijos. Praktiniams NVO darbo klausimams aptarti buvo pasirinktos dvi jau daugiau nei 50 metų sėkmingai veikiančios nevyriausybines organizacijos, kurios savo tikslais ir veikla yra artimos Baltijos labdaros fondo veiklai. Viena jų - „Šveicarų pagalba kalnų savivaldybėms“ („Schweizer Patenschaft für Berggemeinden“), kuri padeda kalnuose gyvenančioms šeimoms, kad jos ten liktų ir galėtų išsiversti. Šios organizacijos veiklą pristatė konsultantas, buvęs teisės profesorius ir parlamentaras dr. Rico Jagmetti. Pagrindinis jų veiklos principas yra tai, kad šalies regionai su aukštais ekonominiais rodikliais padėtų tiems, kur ekonominė veikla silpna arba jos išvis nėra. Čia vykdomi projektai yra keturių kategorijų: infrastruktūriniai, edukaciniai, kultūriniai, prevenciniai

Susitikimas Fribūro universitete. Iš kairės: Jūratė Caspersen, Rima Sitavičienė, prof. Hans Lichtsteiner, Inga Belevičiūtė Buchs ir Dalia Laureckaitė-Tumelienė.

ar atstatomieji (dėl gamtos stichijų). Panašius projektus įgyvendina ir Baltijos paramos fondas, nors Lietuvoje ryškūs skirtumai yra ne tarp šalies regionų, bet tarp miesto ir kaimo.

Kita projekte sutikusi dalyvauti organizacija buvo „Helvetas“. Ji disponuoja solidžiais fondais ir turi daugiau nei 60 metų veiklos patirtį. Ji veikia ne tik Šveicarijoje, bet teikia pagalbą ir besivystančiose šalyse bei regionuose. Diskusijose dalyvavo ponas Jens Engeli, vyriausias patarėjas mokymų ir vertinimų klausimais bei ponas Stefan Stolle, valdybos narys, Komunikacijos ir fondų paieškos skyriaus vadovas. Pagrindinės aptartos temos – efektyvios NVO komunikacijos priemonės ir būdai bei fondų paieška. Buvo pateikta visa eilė veiklos pavyzdžių, išanalizuotos stipriosios ir silpnosios jų pusės, pateiktos argumentuotos išvados ir visa eilė naudingų patarimų, kurie nereikalauja didelių išlaidų ir gali būti lengvai pritaikomi Lietuvos sąlygomis.

Gegužės 7 d. viešnios iš Lietuvos su ŠLB palyda (Inga Belevičiūtė Buchs ir Jūratė Caspersen) lankėsi Fribūro universitete, kur seminarą vedė universiteto profesorius dr.

Hans Lichtsteiner. Jis jau dešimtmetį vadovauja mokslinių tyrimų Institutui, įkurtam prie Socialinių mokslų ir Ekonomikos fakulteto. Institutas tiria nevyriausybinių organizacijų perspektyvą, kuria efektyvius jų sistemos, viešinimo ir resursų valdymo modelius, rengia NVO vadovų kompetencijos kėlimo seminarus. Jis bendradarbiauja su 400 Šveicarijos organizacijų. Profesorius H. Lichtsteiner per gerą pusdienį glaustai išdėstė Instituto programos savaitės kursą, apimančią organizacijos kūrimo pagrindus, plėtros principus, komunikacijos strategijų ruošimą, lėšų ieškojimo ir kaupimo būdus ir pan. Be to, seminaro dalyvėms jis padovanojo visą segtuvą sukauptos tyrimų medžiagos ir pasisiūlė įvertinti Baltijos fondo atnaujintos veiklos strateginį planą, kai tik jis bus paruoštas.

Fribūre taip pat apsilankė „Missio“ buveinėje (Tarptautinės katalikų misijos Šveicarijoje ir Lichtenšteine skyrius), kur ŠLB narys Siegfried Ostermann, pasikvietęs į talką savo kolegę, projektų vadovę Alexandrą Hächler-Riedo, pasidalijo žiniomis ir patirtimi kaip veikia tokių organizacijų veiklos reklama ir projektų viešinimas, išdėstė jų institucijos komunikacijos

konceptiją, pademonstravo keletą jų paruoštų skrajučių bei kreipimusi į visuomenę prašant aukų bei paramos.

Baltijos fondo atstovių vertinimu, ŠLB paruošta programa buvo tikslinga ir įvairiapusė, o Šveicarijos NVO valdymo ekspertų žinios bei patirtis labai reikšmingos ir reikalingos, siekiant pagerinti Baltijos labdaros fondo valdymą ir užtikrinti jo savarankiškumą bei finansinį stabilumą.

Norisi tikėti, kad tokie partnerystės projektai su Lietuvos NVO prisidės prie Lietuvos žmonių gerbūvio kėlimo, o turtinga Šveicarijos patirtis padės Baltijos fondo instituciniam ir finansiniam stiprinimui, ko rezultatas bus kokybiškos paslaugos kaimo žmonėms.

Esame be galo dėkingi čia paminėtiems šveicarams už jų gerą valią ir brangų laiką dalijantis savo žiniomis bei patirtimi, o taip pat ir mūsų bendruomenės nariams, kurių dėka šis partnerystės projektas įvyko: Ingai Belevičiūtei Buchs už projekto koordinavimą, Vilijai Handschin – už viešnių globojimą Ciuriche ir Siegfried Ostermann atvėrusiam „Missio“ duris Fribūre.

Poezijos paukštės sparnas Ženevoje: pokalbis su dr. Egle Kačkute

Egle, kodėl šiemet nutarei Ženevoje surengti “Poezijos pavasario” renginį?

Paskambino “Poezijos pavasario” projekto koordinatorė Virginija Siderkevičiūtė. Pagalvojau, kad jau senokai nieko literatūrinio Ženevoje nebuvau surengusi, ir kad reikia nors vieno tokio renginio per metus, tad sutikau prisivilioti poezijos paukštę ir į Ženėvą. Tik buvo nuoširdžiai gaila, kad neatvyko nei viena poetė. Prisipažinsiu, jaučiausi nejaukiai, tarsi Lietuvoje moterys visai nerašytų poezijos, juolab, kad pernai išėjo visa lietuvių moterų poezijos rinktinė prancūzų kalba. Jei straipsnį skaito Rašytojų sąjungos atstovai, būkite geri, atsiųskite kitais metais nors vieną moterį.

Kaip ruošiasi renginiui?

Pradžioje reikėjo suorganizuoti atvykusių poetų eilėraščių vertimą į prancūzų kalbą. Juos išvertė Liudmila Matuolis ir Jean-Claude Lefebvre. Reikėjo rasti salę. Skaitymai vyko knygyne « Rameau d’or ». Esu dėkinga jo vadovui Yann Courtiau, kad be galo svetingai renginiui atvėrė knygyno duris. Indrės Dovilytės ir Anne Christine Vintalas padedama mėginau rasti ir papildomo finansavimo. Renginį dosniai parėmė Lietuvos Respublikos garbės konsulas Ženevos ir Vaud kantonuose Michel Sogny. Grojo Kristinos Povilaitytės vadovaujamas styginių kvartetas. Džiaugiausi, kad prancūzų kalba tekstus sutiko paskaityti vienas žymiausių ir geriausių šiuo metu Ženevoje dirbančių aktorių skaitovų Claude Thébert. Eilinį kartą įsitikinau, kad dvikalbiuose renginiuose skaitovai, jų gebėjimas interpretuoti tekstą yra be galo svarbūs, nes taip vietiniams klausytojams perteikiamas tekstas įgauna daugiau gyvybės.

Kas buvo sunkiausia?

Su poetais ilgai (ir labai įdomiai) svarstėme, kaip Poezijos pavasario festivalio fenomeną pristatyti šveicarų publikai. Kaip paaiškinti tokį poezijos populiarumą ir tai, kad festivalis klesti ir pritraukia tokias pat minias žmonių

dabar kaip ir sovietmečiu.

Kas buvo mieliausia?

Dirbti su poetais. Nenuosekliai, tačiau skaitau ir mėgstu visų jų kūrybą. Todėl buvo smagu ir savotiškai įdomu pagalvoti, kaip ją apibūdinti, į ką atkreipti dėmesį juos pristatant publikai.

Kas labiausiai pradžiugino?

Publika ir po skaitymų įvykusi turininga diskusija. Publika susirinko daug ir ji buvo be galo marga. Žinoma, buvo daug lietuvių. Daugelį jų pažinojau, bet ne visus. Vienas jaunuolis sakė gyvenantis Niujorke, trumpam atvažiavęs į Ženėvą, ejęs pro šalį ir pamatęs skelbimą knygyno

lange. Pagalvojau, kaip turi būti smagu atvažiavus į Ženėvą netyčia pakliūti į vienu geriausių šiuolaikinių lietuvių poetų skaitymus. Buvo ir nemažai man nepažįstamų šveicarų. Viena mergina – save vadinanti lietulofile (???) – lietuvių kalbos savamokslė. O diskusija įdomi tuo, kad klausytojai norėjo sužinoti, kaip poetai sukosi sovietiniais, žodžio laisvės varžymo laikais ir kaip jie rašo dabar. Diskutuota ir apie poezijos vertę, jos reikšmę sovietmečiu bei dabar, šiuolaikinės lietuvių poezijos ryšį su prieškarinio lietuvių kūryba.

Dr. Eglę Kačkutę kalbino Šveicarijos lietuvių žinios.

Šiais metais "Poezijos pavasaris" Šveicarijoje vyko jau antrus metus. Palyginus su pirmuoju "Pavasariu", antrasis išsiplėto ir geografiškai, ir užsienio kalba. Mariaus Buroko, Antano Jonyno ir Donaldo Kajoko poezijos skaitymai vyko Bazelio ir Ciuricho miestuose lietuvių ir vokiečių kalbomis, o Fribūre ir Ženevoje – lietuvių ir prancūzų kalbomis. *Red. pastaba*

Muzikinei popietei “ZIKAMU” pasibaigus: keletas klausimų aktoriams Ilonai Balsytei ir Aurimui Miliešiui

*RASA
PUIŠYTĖ
RÜCKERT*

Sėkmingai išvenę Europos spotvynių, po susitikimų Vienoje ir Ženevoje, aktoriai Ilona Balsytė ir Aurimas Miliešius birželio 9 d. atvyko ir į Ciurichą. “Pagranduko” daželio mokslo metų uždarymui jie mums atvežė nuostabią muzikinę popietę. Visi drauge bekartodami “ZIKAMU ZIKAMU ZIKAMU” išgirdome “MUZIKA”. Drugeliai, laiveliai, muzikavimas drauge, dainos ir spalvos paliko mūsų vaikams daugybę įspūdžių. O jau grįžusiems namo artistams uždavėme keletą klausimų.

Ilona, kaip gera buvo dainuot kartu.... Kur dainuosite toliau? Kur galėsime jus rasti grįžę į Lietuvą atostogų (rudeni, žiemą, pavasarį)?

Vilniuje, Antakalnyje esu įkūrusi mokyklėlę mažiesiems – nuo rugsėjo ten prasideda nauji “mokslo metai”. Per pamokas toliau žaisime ir muzikuosime. O vasarą retsykiais vyksta linksmos “Zikamu” popietės. Rudenį, tikiuosi, pavyks atgaivinti ir sekmadienio muzikines popietes visai šeimai, kurių metu žymiausi Lietuvos muzikantai supažindina vaikus su savo instrumentais, jų istorija ir grojimo technika.

Kas jums labiausi įsiminė iš kelionės?

Kelionės visada palieka daug įspūdžių, ypač, jei viskas įvyksta sklandžiai, o ši kelionė buvo būtent

tokia. Todėl vis norisi padėkoti už tokį šiltą priėmimą. Jūsų šypsenos – pats didžiausias įrodymas, kad neveltui sukurėme tiek kilometrų. Džiugu, kad susitikti su Šveicarijoje gyvenančiais vaikais nesutrukdė “skęstanti Europa”. Didžiausioms Europos upėms tapus dar didesnėmis, teko net koreguoti maršrutą.

Koki įspūdį jums padarė Šveicarija?

Šveicarija labai graži – tiek savo gamta, tiek miestais, miesteliais. Ženevos ežeras ir fontanas, gėlių laikrodis ir gėles rupšnojančios “Milkos” karvutės Alpių papėdėje, Berno meškos ir Reino kriokliai, Lavo vynuogynų terasos ir Montrė Šijono pilis – nepamirštami Šveicarijos vaizdai.

Mažieji Šveicarijos lietuviai su aktoriais iš Lietuvos - I. Balsyte ir A. Miliešiumi. R. Meyer nuotrauka.

Ar jautėsi skirtumas tarp Lietuvos ir Šveicarijos lietuviukų?

Iš tiesų, šiek tiek nerimavome, kaip pavyks edukacinės popietės Šveicarijoje. Bet dar kartą įsitikinome, kad visi vaikai, kur begyventų, kokia kalba bekalbėtų, džiaugiasi muzikuodami, žaisdami,

tyrinėdami ir atrasdami. Skirtumų kaip ir nepastebėjome, buvo smagu ir gera. Žinoma, savo mokyklėlėje turiu galimybę matyti tokių edukacinių muzikavimų naudą, bet tikiuosi, kad ir vienas susitikimas su Šveicarijos vaikais paliko nors kruopelytę to džiaugsmo, kurį spinduliavo jų veidukai muzikinės popietės metu.

Kas jūsų nuomone labiausiai lavina, atveria vaiko fantaziją?

Muzika ir žaidimas. Vaikai patys didžiausi fantazuotojai. Turbūt svarbiau pagalvoti apie tai, kaip neužverti vaikų fantazijų. Savo pamokėlėse aš tik puoselėju jų individualumą ir drąsinu atverti savo fantazijų pasaulį – pasitikėti savimi. O muzika tam geriausia pagalbininkė. Jau maži kūdikėliai žaidžia garsu, tiek melodiniu, tiek ritiniu pagrindu. Muzika vaikus ramina, ugdo jų įvairius gebėjimus. Tad muzikuodama su vaikais pamokėlėse ne tik supažindinu juos su muzikos raštu ir instrumentais – mes mokomės pasakoti, skaičiuoti, geografinės, istorijos, lavinasi vaikų dainavimo įgūdžiai, o svarbiausia, jie kuria ir improvizuoja.

Kokią literatūrą ar muziką galėtumėt rekomenduoti mūsų vaikams?

Visų tautų sukurta muzika yra nuostabi – liaudies dainos, šokiai ir žaidimai. Jų neturėtų trūkti vaiko aplinkoje. Na, o pasakos – geriausia literatūra vaikams. O dar geriau, kai tas pasakas ne skaito, o seka mama ar tėtis...

Apie ką svajojate? Kokie jūsų planai ateinantiems metams?

Žinoma, jau svajojame vėl atvykti į Šveicariją...

Ratas vis dar sukasi

**DR. EGLĖ
KAČKUTĖ**

Kiekvieną pavasarį, pasibaigus mokslo metams, užveriu „Rato“ duris širdyje su juo atsiveikindama, galvodama, kad gal rudenį jų jau ir nebeteiks atverti. Tačiau kai ateina ruduo, durys tarsi pačios prasiveria ir „Ratas“ vėl įsisuka. Šį rudenį, man net nespėjus lankytojams parašyti mokslo metų pradžią skelbiančios žinutės, ėmė rasti tėvelių, kurie teiravosi, ar šiemet mokyklėlė vėl bus. Taigi,

šiemet ji vėl yra, tik dabar vėl labiau panėšėja į darželį nei į mokyklėlę. Šešiamečiai Inis su Benu ten jaučiasi jau labai dideli. Būtų be galo miela, jei atsirastų dar bent keli panašaus amžiaus vaikai.

Kita vertus, vėl susėdam į ratą, vėl kalam ir vežam, dainuojam, žaidžiam, ratuojam, kalbam, vaidinam. Kažkurį kartą suskaičiavau net dešimt vaikų. Vieni ropoja ir kalba savo kalba, kiti jau siūlo įdomius savo pasaulio matymo modelius. Šiuos metus esame paskyrę pasakoms. Pradėjome gal kiek ir netikėtai nuo „Zukio Puikio“. Pasaka šį tekstą gal ir sunku pavadinti, tai Eduardo Mieželaičio poema vaikams, bet kol kas dirbam su tekstu ir mums linksma. Gaila

Susitikimai „Rate“. Nuotrauka T.Staškus ir E.Babkovskienė

tik, kad kasmet jaučiuosi turinti vis mažiau jėgų ir, ypač, laiko toms linksmybėms ruošti. Todėl dvigubai džiaugiuosi, kad šiemet man talkina Julija Daugėlaitė, kuri visoms linksmybėms pritaria pianinu.

XI – tasis Europos Lietuvių Krepšinio Turnyras

**EGLĖ
DRANEVIČIENĖ**

Kada: 2013 metų liepos 4-6 d.

Kur: Olimpiniame Šveicarijos mieste – Lozanoje.

Dalyviai: 8 komandos iš 6 valstybių (Baltarusijos, Didžiosios Britanijos, Lietuvos, Švedijos, Šveicarijos, Vokietijos) ir būrys sirgalių...

Nugalėtojai:

- **Auksas:** „Alėjos Ažuolas“ Druskininkai, Lietuva

- **Sidabras:** Futbolo-krepšinio klubas „Šveicarija“ (FKK Šveicarija) Jonavos raj., Šveicarijos k., Lietuva
- **Bronza:** „Vikingai“, Švedija

Turnyro globėjo nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus Dr. J. Rudalevičiaus įsteigta taurė iškeliavo į Vokietiją.

Varžybų ir konkursų nugalėtojams išdalinti vertingi prizai – kamuoliai su A.Sabonio autografu!

Pramogos:

- Pasiplaukiojimas laivu po Ženevos ežerą.
- Vakariniai piknikai prie ežero esančiame parke.

- Po turnyro norėjusieji pratęse pažintį su Šveicarija pasivaikščiojimais Graubjundenso kantone, Klosters ir Davoso kalnuose...

Turnyras buvo skirtas St. Dariaus ir S. Girėno skrydžio per Atlantą 80-mečiui ir Pasaulio lietuvių vienybės dienai pažymėti.

Dėkojame organizatoriams už puikias sportines idėjas ir jų įgyvendinimui paskirtą laiką, rėmėjams – už galimybę tas idėjas įgyvendinti, žaidėjams ir sirgaliams – už šaunų sportinį savaitgalį! Linkime sportininkams naujų pergalių ir iki susitikimo kitais metais Švedijoje!

Europos lietuvių krepšinio turnyro dalyviai. Autorės nuotrauka.

Šveicarijoje viešėjo Sigitas Parulskis

**ILONA
KATKIENĖ**

Bazelio knygų klubo ir jo vadovės Virginijos Siderkevičiūtės planuose seniai kirbėjo mintis pasikviesti poetą, prozininką, eseistą, vertėją bei dramaturgą Sigitą Parulskį, ir kartu aptarti jo kūrybą. Pasirodžius jo naujai knygai „Tamsa ir partneriai“, tapusiai svarbiu literatūriniu įvykiu Lietuvoje, o taip pat ir lietuviškai skaitantiems užsienyje, ši mintis tapo ypač įkyria ir šių metų spalio 26 dieną tapo kūnu.

Nors plačiai internete pasklidęs S.Parulskio posakis teigia, kad „keliauja tik tas, kas neturi fantazijos“, bet, laimei, pavyko jį prikalbinti aplankyti helvetų šalį.

Mažojo Bazelio kvartale, jaukioje salėje susirinkusi lietuviško žodžio, o ypač „parulskiško“ žodžio mylėtojų minia susitikimo pradžioje atidžiai ir su pagarbia baime klausėsi Nacionalinės premijos laureato mintijimų apie

lietuviškų charakterių paslaptis („Lietuvoje niekas neturi pinigų, bet visi važinėja auksiniu benzinu ir iš „maksimų“ išeina su milžiniškais maišais“), apie susikalbėjimą tarp rašytojo ir skaitytojo („Rašant turi kažkas virpėti, kaip ir beskaitant“), apie tiesą bei laisvę, kurios anot Tomo Venclovos, svarbesnės net už tautiškumą, apie savo tekstų gimimą ir tikėjimo lygį.

Visus pralinksmino rašytojo nuotykių internete, jo „išstojimas“ į Facebook'ą, tuomet „išstojimas“ iš jo ir neįtikėtinas faktas, kad jame vis dar kažkas jo vardu diskutuoja ir pykstasi su skaitytojais.

„Vis sunkiau įsimylėti tokiam amžiuje, todėl gali būti poetas tik iki keturiasdešimties“, atsiduso rašytojas, paklaustas, kodėl neberašo poezijos.

Bene karščiausia skaitytojų reakcija kilo, Virginijai pacitavus poeto ir eseisto A. Andriuskevičiaus nuomonę: „Parulskis, kaip ir kiti geri menininkai, yra šilkverpis: jis šlamščia tikrovės lapus, bet „iššika“ meno šilką“.

Tai buvo ženklas, kad atėjo laikas antrajai susitikimo daliai – smagioms diskusijoms prie vyno taurės ir

užkandžių. Čia klausimai pylėsi vienas po kito ir buvo iškilusi rimta grėsmė, kad rašytojas liks nevalgęs ir negėręs. Bet atrodo, visas baigėsi laimingai, nes dėl milžiniško poreikio išdiskutuoti nesibaigiančius klausimus, spontaniškai buvo suorganizuota dar viena susitikimo dalis pas svetingąją Rūtą.

Apie šios dalies tikslią pabaigos valandą dalyviai negalėjo nieko pasakyti, bet visų veidai švietė džiaugsmu ir visą mėnesį po to įvairiuose lietuviškuose susibūrimuose skambėjo klausimai su panašia pradžia: „O atsimeni, kaip per Parulskio vakarą kalbėjome apie ...?“.

Pabaigai - iškilminga nata: Šveicarijos lietuviai nuoširdžiai tikisi, kad ne tik jiems buvo gera, bet ir Sigitui Parulskiui. Ir kad viešnage sušlamšti šveicariškai lietuviški rudeniniai lapai nesunkiai transformuosis į puikios kokybės naują šilkinę knygą.

Bazelio knygų klubo vardu, dėkoju Šveicarijos lietuvių bendruomenei, Lietuvos-Šveicarijos komitetui bei klubo nariams už finansinę paramą renginiui.

Susitikimo su Sigitu Parulskio akimirkos. A.Ruzgytės nuotraukos.

IX Pasaulio Lietuvių sporto žaidynės Klaipėdoje

**DAINORA
JUSEVIČIENĖ**

2013 m. birželio 27-30 d. Klaipėdoje vyko IX Pasaulio Lietuvių sporto žaidynės, skirtos S.Dariaus ir S.Girėno skrydžio per Atlantą 80-mečiui, bei pirmojo Lietuvos Tautinės Olimpiados 75-mečio jubiliejui paminėti.

Daugiau nei 2500 sportininkų iš 21 pasaulio šalies dalyvavo 24 sporto šakų varžybose. Tarp jų pirmą kartą dalyvavo Nyderlandų, Šveicarijos, Liuksemburgo ir Skandinavijos šalių atstovai.

Šveicarijos lietuvių delegacija. V. Jusevičiaus nuotrauka.

Klaipėdos miestas delegacijas pasitiko šventiškai pasipuošęs ir pasiruošęs. Šveicarijos lietuvių delegaciją sudarė sportininkės Rūta Navickaitė (šachmatai) ir Dominyka Jusevičiūtė (plaukimas).

ŠACHMATAI

Šachmatų turnyre dalyvavo 83 sportininkai iš Baltarusijos, Danijos, Norvegijos, Šveicarijos ir Lietuvos. Varžybos vyko 8 ratų šveicariška sistema su laiko kontrole 25 minutės + 10 sekundžių. Šachmatininkai dvi dienas varžėsi viešbučio "Amberton Klaipėda" konferencijų centre. Įspūdingais pasidalinti paprašėme Rūtos.

Kokie tavo įspūdžiai apie žaidynes?

Labai malonūs įspūdžiai apie žaidynes ir jų organizaciją. Be abejo, buvo smagu bendrauti su užsienio lietuviais. Jie buvo nusiteikę ypač pozityviai ir draugiškai. Ilgam prisiminsiu, kaip važiavome autobusu iš žaidynių uždarymo vakaronės prie jūros, ir kaip Londono, Punsko ir kiti lietuviai traukėme lietuviškas dainas. O kaip buvom visi užsidegę!

Ką galėtum pasakyti apie šachmatų varžybas?

Šachmatų varžybos buvo įdomios, daug dalyvių. Tik, deja, dauguma buvo profesionaliai stiprūs vietiniai lietuviai, ir tik apie 10% gyvenančiųjų užsienyje, kuriems šachmatai yra daugiau pomėgis. Per varžybas susipažinau beveik su visais užsieniečiais, deja, vietos lietuviai (išskyrus teisėjus) nebuvo nusiteikę teik daug bendrauti. Iškilė klausimas – kaip sujungti šias bendruomenes varžybų metu? Iš kitų sporto šakų atstovų girdėjau panašius atsiliepimus. Pavyzdžiui, badmintone ar stalo teniso varžybose žaidėjai iš Lietuvos buvo labai aukšto lygio, todėl kova nebuvo lygiavertė.

Ko tu palinkėtum žmonėms, kurie norėtų dalyvauti ateinančiose Pasaulio lietuvių sporto žaidynėse?

Būtinai dalyvaukite tokiose žaidynėse! Jose susipažinsite su daug bendraminčių, prisiminsite savo istoriją ir kultūrą!

PLAUKIMAS

Pasaulio Lietuvių sporto žaidynėse Klaipėdos "Gintaro" baseine varžėsi 176 lietuvaičiai iš Australijos, Baltarusijos, JAV, Latvijos, Norvegijos, Rusijos, Šveicarijos ir įvairių Lietuvos miestų. Kartu vyko neįgalųjų sportininkų varžybos

"Vilties plaukimas 2013".

Visi liko sužavėti puikia varžybų organizacija, Klaipėdos miesto mero Vytauto Grubliausko pradėta gražia varžybų atidarymo ceremonija, jaukiu "Gintaro" baseinu.

Štai ką apie varžybas papasakojo Dominyka:

Šios varžybos ir apskritai visos žaidynės buvo be abejonės įsimintiniausios mano, kaip plaukikės, karjeroje. Sezono gale, kaip tyčia, kamavo traumos ir didelių tikslų sau nekėliau. Tad laimėti du sidabro medalį 50 m nugara ir 50 m krūtine distancijose pranoko visus lūkesčius. Tačiau ne medaliai, o puiki varžybų organizacija, žmonių gausa ir entuziasmas įsiminė labiausiai. Viskas, pradėdant delegacijos pasitikimu, žaidynių atidarymu ir baigiant uždarymo švente Melnragės paplūdimyje paliko neišdildomą įspūdį. Turėjau galimybę susipažinti su lietuviais iš viso pasaulio ir atstovauti Šveicarijai. Jei manęs kas paklausia, "na, tai kaip tos žaidynės?" Aš atsakau: "Įsivaizduokit Olimpines žaidynes... tik su daug lietuvių".

Delegacijos vadovės Dainoros Jusevičienės žodis

Po žaidynių dalyvavau organizatorių surengtame Pasaulio Lietuvių sporto

Rūta Navickaitė prie šachmatų lentos. V. Jusevičiaus nuotrauka.

žaidynių forumė. Jame buvo apžvelgti visi organizaciniai varžybų klausimai, aptarta, kas jose buvo gerai, o kas ateityje turėtų būti pakeista. Klaipėdos miesto meras Vytautas Grubliauskas iškilmingai perdavė žaidynių vėliavą Kauno miesto savivaldybės atstovui.

Kitos, X Pasaulio Lietuvių sporto žaidynės 2017 m. birželio 30 - liepos 2d. bus surengtos būtent Kaune.

Visos Šveicarijos lietuvių delegacijos vardu, noriu padėkoti Vyčiui Jusevičiui už nuostabius marškinėlius. Taip pat norėčiau

paskatinti Šveicarijos lietuvius dalyvauti kitose žaidynėse. Istorija pradėta nuo dviejų sportininkų ir dviejų sidabro medalių. Kas žino, galbūt galėsime suburti ir daugiau žmonių, suteikti galimybę bendrauti, varžytis, ir galbūt laimėti!

Dominyka Jusevičiūtė. V. Jusevičiaus nuotrauka.

Pasaulio lietuvių vienybės diena buvo paminėta užsienio lietuvių koncertu Kaune

**JŪRATĖ
CASPERSEN**

2013 m. liepos 17d., minint transatlantinių lakūnų Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydžio per Atlantą 80-metį ir Pasaulio lietuvių vienybės dieną, Pasaulio lietuvių bendruomenė Kauno valstybiniame muzikiniame teatre surengė užsienio lietuvių koncertą. Koncerto dalyviai – įvairiose pasaulio šalyse veikiantys lietuvių meniniai kolektyvai, vokaliniai ansambliai, solistai, šokėjai, skaitovai.

Į kvietimą dalyvauti tokia koncerte atsiliepė dvylikos šalių lietuvių bendruomenės, pasiūliusios dvidešimt šešis sceninius numerius. Pusantros valandos koncertui buvo atrinkta keturiolika profesionalių ir saviveiklinių pasirodymų, kuriuos atliko apie šimtas dalyvių iš devynių šalių – Airijos, Australijos, JAV, Jungtinės Karalystės, Latvijos, Lenkijos, Rusijos bei Kaliningrado

srities, Šveicarijos ir Vokietijos. Klasikinę muziką ir žinomų operų arijas keitė lietuvių liaudies dainos, tautinių šokių sukuris sekė acapella atliekamos giesmės, o jas – Maironio eilės. Visa tai – lietuvių kultūros paveldas, puoselejamasis ir skleidžiamasis užsienio lietuvių gyvenamuose kraštuose. Šią muzikos, šokių ir poezijos mozaiką į vientisą koncertinę programą sujungė režisierius prof. Gintautas Želvys iš Sankt Peterburgo.

500 vietų Kauno muzikinis teatras lūžo nuo žiūrovų skaičiaus, o garbingų svečių ložėse koncerto klausėsi nemažas skaičius Lietuvos Respublikos Seimo ir Vyriausybės narių, miestų savivaldybių vadovų bei atstovų, užsienio Lietuvių bendruomenių ir Jaunimo sąjungų pirmininkai, koncerto dalyvių artimieji, kauniečiai bei miesto svečiai.

Koncerto dalyviams, organizatoriams ir svečiams video sveikinimą

Piano duo - Vilija Poškutė ir Tomas Daukantas. K. Antanaičio nuotrauka.

atsiuntė LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė, scenoje susirinkusius pasveikino Prezidentas Valdas Adamkus, Švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis, Užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius, Kauno miesto savivaldybės meras Andrius Kupčinskas, Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė Danguolė Navickienė ir kt. Visi jie pabrėžė lietuvių išsaugojimo svarbą užsienyje gyvenančių lietuvių tarpe, linkėjo, kad Pasaulio lietuvių vienybės dienos paminėjimas drauge taptų nauja prasminga tradicija.

Šveicarijos lietuvių bendruomenei šiame koncerte atstovavo *Piano duo* - Vilija Poškutė ir Tomas Daukantas iš Vinterturo. Tai daugelio tarptautinių konkursų dalyviai ir nugalėtojai, grojantys keturiomis rankomis arba dviem fortepionais, jau įrašę penkias

kompaktines plokšteles. Koncerte jie atliko Maurice Ravel nuotaikingą „Rhapsodie espagnole“ ir specialiai šiems atlikėjams bei šiam koncertui aranžuotą Juozo Naujalio kūrinį „Svajonė“. Koncerto dalyvius pristatančioje programoje pianistų duetas buvo pristatytas citata iš šveicarų dienraščio „Neue Zürcher Zeitung“: „Abu partneriai, kurie ir asmeniniame gyvenime yra pora, buvo viena širdis ir viena siela. Jie kalba ta pačia muzikine kalba, jie kartu kvėpuoja, jie komunikuoja visuose lygiuose su neregėtu jautrumu...“. Ir Kaune sužavėta publika sutiko ir palydėjo mūsų *Piano duo* ilgais ir šiltais plojimais.

Užsienio lietuvių koncertą vainikavo dalyvių ir žiurovų drauge atlikta S.Zauerveino „Lietuviais esame mes gimę“. Pasaulio lietuvių

vienybės dienos skirtas koncertas iš tiesų tapo gražia dovana patiems pasaulio lietuviams ir Lietuvai.

galerijoje.

Į Ciurichą R.Balnienė atvežė labai skirtingų stilių ir pobūdžio darbų, sukurtų paskutiniaisiais metais, ir kaip ji pati sako, „įkvėptų lietuviško gamtovaizdžio spalvų ir vidinės emocinės išraiškos“. Ryškūs spalviniai kontrastai, subtilūs įvairių faktūrų deriniai, paveiksluose panaudojant ne tik dažus, bet ir šilką, smėlį, popieriaus skiautes, žoleles, prieskonius, atspindi R.Balnienės nenuilstantį kūrybinį polėkį ir aistrą tapybai.

Apie tai, kodėl ją patraukė būtent abstrakčios tapybos kryptis, autorė sako, jog ji jai labiausiai padeda atsipalaiduoti ir viską daryti spontaniškai, intuityviai. Šiai tapybai būdingi ne aiškiai atpažįstami objektai, o tik reminiscencijos, skirtingiems žiūrovams sukeliančios skirtingas asociacijas. Tapant abstrakčiai, pasitelkiamos atsitiktinumo ir spontaniško judesio technikos, kuriomis išgaunamas natūralus piešiny's artimas gamtos struktūroms. Anot Rimutės, jei pavyksta suderinti pirminę idėją su tinkamomis išraiškos

mažoje erdvėje, visiems reikėjo gerokai paplušėti. Susirinkusieji buvo pakviesti apžiūrėti darbų ir tiesiogiai pabendrauti su menininkėmis, taip pat pasivaikinti taure vyno bei kitais skanėstais. Visą vakarą liejosi kalbos, mezgėsi naujos pažintys ir buvo dalijamasi parodos išpūdžiais.

Per parodos atidarymą R.Balnienė padėjo lietuvių bendruomenei už palaikymą ir susidomėjimą jos paveikslais. Ji sakė, jog labai džiaugiasi galėdama parodyti savo darbus plačiai auditorijai Šveicarijoje. Menininkė tikisi, jog jos darbai galbūt įkvėps ar sužadins ne vieno slaptą norą pačiam pradėti tapyti. Rimutės nuomone, „niekada nevėlu nei mokytis piešti, nei groti fortepionu, šokti ar dainuoti. Svarbu tik atrasti tai, kas teikia džiaugsmo.“

Visiems, kurie norėtų susipažinti su R.Balnienės kūryba, siūlome apsilankyti internetinėje svetainėje www.smalsu.eu Iki malonių susitikimų!

Parodos atidarymas Ciuriche. Iš kairės dailininkė S.Ondraschek-Norris, galerijos savininkė S.Rothen ir R.Balnienė. Autorės nuotrauka.

priemonėmis ir spalvomis, tai gali tikėtis vykusios kompozicijos. Tačiau galutinis rezultatas yra apgaubtas paslaptimi, nes niekada nežinai kada reikės sustoti ir paveikslą užbaigti. Ši paslaptis ir yra ta varomoji jėga, vedusi autorę per pastarųjų metų kūrybinius ieškojimus.

Į parodos atidarymą buvo susirinkę virš 40 žmonių, tarp jų daug lietuvių. Šia proga galerijos savininkė S.Rothen pasveikino visus atėjusius į neįprastą ir labai spalvingą lietuvių ir airių menininkų darbų parodą. Ji pasakojo, jog pamačius darbus ją nustebino labai didelė temų bei spalvų įvairovė, ir norint suderinti tiek skirtingų darbų

Kūrybinio džiaugsmo paieškos: Rimutės Balnienės tapybos darbų paroda Ciuriche

NERINGA
BALNYTĖ

2013 m. spalio 24 d. galerijoje „Atelier 497 - Kunst am See“ Ciuriche buvo atidaryta Rimutės Balnienės (Kaunas, Lietuva) tapybos darbų paroda. Norėjusi apie šį kultūrinį projektą, kurio idėja brendo jau gana seniai, papasakoti kiek plačiau.

Visi, kurie pažįsta mane ir mano šeimą, žino, jog aš joje vienintelė menininkė. Neseniai suėjo penkiolika metų, kai palikusi Lietuvą atvažiavau į Ciuricho Muzikos akademiją studijuoti fortepijono specialybės. Nuo 1998 m. prisijungus prie lietuvių bendruomenės veiklos, teko sugroti ne vieną koncertą, paremti ir suorganizuoti kultūrinių mainų projektus, taip pat tarpininkauti šveicarų muzikams dalyvaujant Lietuvos renginiuose. Ši veikla suteikė žinių apie šveicarų muzikinį bei meninį skonį, leido giliau susipažinti su jų kultūrinio gyvenimo

tradicijomis.

O mano mama, Rimutė Balnienė, visą gyvenimą dirbusi gydytojos neonatologės darbą Kauno klinikose, man išvykus, ėmė tapyti ant drobės. Atrodo, teptukai tik ir laukė šio momento, ir pasipylė labai originalūs, abstrakčios tapybos darbai. Besilankydama Kauno senamiesčio klubo meno studijos dailės pamokose, ji daug sužinojo apie intuityvios tapybos esmę. Pasak mamos, ją sužavėjo galimybė atrasti tapybą iš naujo, o pats tapymo procesas suteikė daug kūrybinio džiaugsmo.

Prieš metus, atvežus kai kuriuos mano mamos darbus į Šveicariją, draugų ir kolegų tarpe kilo susidomėjimas jais. Keli paveikslai buvo užsakyti Ciuriche, užsimezgė ryšys su čia gyvenančiais dailininkais. Airių menininkė Sandra Ondraschek-Norris, gyvenanti Horgene, pasiūlė kartu suorganizuoti parodą Ciuriche. Kita pažįstama dailininkė ir galerijos savininkė Susan Rothen („Galerie Atelier 497 - Kunst am See“) pamačiusi darbus, sutiko eksponuoti abiejų moterų paveikslus savo

Juzės Katiliūtės tapybos darbų paroda „Po tolimu nežinomu dangum...“ Druskininkuose

JŪRATĖ
CASPERSEN

2013 m. spalio 12 – 2014 m. sausio 5 d. Nacionalinio M.K.Čiurlio nio dailės muziejaus V.K.Jonyno galerijoje Druskininkuose veikia ženevietės Juzės Katiliūtės tapybos darbų paroda.

Juzė Katiliūtė (1916-2009 m.) Lietuvoje yra pristatoma kaip viena iš nedaugelio lietuvių tapytojų, kurių visa kūryba gimė emigracijoje. Antrojo pasaulinio karo metais, ką tik baigusi Vilniaus dailės akademiją (J.Vienožinskio klasė), J.Katiliūtė buvo priversta palikti Lietuvą ir visą savo gyvenimą (daugiau nei 60 metų) gyveno bei kūrė Šveicarijoje. Nepriklausomybės metais didelę dalį

savo darbų pati dailininkė padovanojo Lietuvos dailės muziejui, kita dalis, įskaitant ir tuos, sugrąžintus iš darbo studijos po dailininkės mirties, yra saugomi Marijampolės Kultūros centro fonduose.

Darbščių jos kraštiečių pastangomis, J.Katiliūtės tapybos darbai dabar yra pakartotinai eksponuojami įvairiose parodose. Ona Birutė Surdokienė, Marijampolės Kultūros centro vyr. specialistė ir parodų organizatorė, kuriai patikėta rūpintis J. Katiliūtės atminimo sklaida, patikino, jog buvo ir yra svarbu sugrąžinti J.Katiliūtę į kraštiečių atmintį ir jausmus. Per paskutinius pora metų buvo surengtos viena grupinė ir dvi personalinės jos darbų parodos. 2011 m. J.Katiliūtės darbų ekspozicija tapo ryškiausiu įvykiu Marijampolės kultūriniame gyvenime, o 2012 m. gruodžio mėnesį M.B.Stankūnienės menų galerijoje buvo surengta darnieka neeksponuota

J.Katiliūtės „Aktų“ paroda. Pastaroji paroda Druskininkuose - jau ketvirtoji, suorganizuota Lietuvoje po dailininkės mirties.

V.K.Jonyno galerijos vadovė menotyrininkė Vida Mažrimienė spalio 12 d. atidarydama parodą pasidžiaugė, kad Druskininkų meno gerbėjai turi retą galimybę susipažinti su sūduvietės J.Katiliūtės kūryba, kuri yra paženklinta ne tik tremties, bet ir temų bei technikų įvairove. Didžiąją gyvenimo dalį emigracijoje

Juzės Katiliūtės teptukinė Druskininkuose. Autorės nuotrauka.

Juzės Katiliūtės paveikslai V.K. Jonyno galerijoje Druskininkuose. V. Mažrimienės nuotrauka.

praleidusios dailininkės kūryba Lietuvoje pamažu tampa pažįstama, o štai apie pačią menininkę, žinoma nedaug. Parodos atidarymo metu teko pasidalinti J.Katiliūtės pėdsakais paliktais ŠLB gyvenime: bendruomenės senjorų atsiminimais, mažais asmeniniais prisiminimų/prisilietimų lopinėliais. Jie buvo vaizdingai papildyti JAV ir Lietuvoje gyvenančios menotyrininkės dr. Liudvikos Ramanauskaitės-Keller, kuri nekart lankėsi pas dailininkę darbo studijoje Ženevoje, ruošė straipsnį apie jos gyvenimą ir kūrybą Šveicarijoje.

Parodą V.K.Jonyno galerijoje sudaro 25 tapybos darbai iš įvairių J. Katiliūtės kūrybos laikotarpių. 1994 m. Lietuvos dailės muziejuje Vilniuje surengtoje J.Katiliūtės darbų parodoje buvo daugiausia paveikslų, vaizduojančių abstrakčias spalvingas dailininkės vizijas. Tada meno kritikų ji buvo pavadinta „magiškų peizažų“ dailininke. Šioje parodoje Druskininkuose eksponuojami skirtingų kūrybos laikotarpių darbai įvairia tematika. Šalia spalvingos abstrakcijos visa eilė drobių, kuriose šeimos tema, moterys sode, berniukas gaudantis paukščius ...

Parodos atidaryme dalyvavęs

druskininkietis dailininkas Alfonsas Šuliauskas, apžvelgęs parodą paatviravo, kad J.Katiliūtės darbai reikalauja įdėmesnio žvilgsnio, kiekvienas paveikslas verčia sustoti, įsigilinti į jų esmę.

Iš tiesų malonu, kad per savo gyvenimą nedaug personalinių parodų surengusi dailininkė „sugrįžo“ į savo kraštą, rado savo vietą bei pripažinimą ir pradėjo „susipažinimo“ kelionę po Lietuvos dailės galerijas. Ir tai dar

ne viskas. Onos Birutės Surdokienės ir kitų meno žmonių rūpesčio dėka, netrukus pasirodys albumas „Sūduvos dailė. Grįžtantys paukščiai“, kur bus pristatomi 58 šio krašto žymūs žmonės bei jų kūrybos darbai (su vertimu į anglų kalbą). Tarp jų garbingą vietą užims du Šveicarijos lietuviai – Juzė Katiliūtė ir Gabrielius Stanulis, savo gyvenimus praleidę Alpių krašte, bet savo kūryba po daugelio metų sugrįžę į Lietuvą.

Iš kairės: Ona Birutė Surdokiene – Marijampolės KC vyr. specialistė ir parodų organizatorė, menotyrininkė Dr. Liudvika Ramanauskaitė-Keller, galerijos vadovė Vida Mažrimienė ir J. Caspersen – ŠLB valdybos pirm. B.Surdokienės nuotrauka.

Kunigo Jono Juraičio trečiųjų mirties metinių paminėjimas

JŪRATĖ
CASPERSEN

„Nerašykit mano vardo, žmonės, parašykit, žmonės: L i e t u v a“
(Jonas Strielkūnas)

Vėlinių išvakarėse, spalio 31 d. 19 val. St. Mauritus katalikų bažnyčioje Naters miestelyje Valis kantone buvo aukojamos Šv.Mišios už visus lietuvių tautos mirusiųsios ir už a.a. kunigą Joną Juraitį (1926-2010 m.). Taip pat įvyko Vėlinėms skirtas koncertas, kurio iniciatorė ir atlikėja - Valis kantone gyvenanti lietuvaitė solistė Vega Maščinskaitė.

Kapelionui paminėjus, kad to vakaro malda yra skiriama iš jų tarpo išėjusiam lietuviui kunigui, buvo galima matyti pagarbiai sulinkčiojant galvas, atpažinus minimą vardą. Iš tiesų, barokinė Naters bažnyčia su savo įspūdinga varpine, išlikusia iš XII amžiaus, mena kunigo J.Juraičio žingsnius ir žodžius. Anot vargonininko, buvusio kunigo J.Juraičio mokinio, pono Gertschen Hilmar, šioje bažnyčioje kunigas J.Juraitis ne kartą aukėjo Šv.Mišias, kartu jie ruošė bažnytinės muzikos koncertus, rinko aukas J.Juraičio iniciuotam ir Siono vyskupijos įkurtam fondui Lietuvos sielovadai remti - „Seelsorgestiftung Litauen“.

2011 m. spalio 30 d., minint pirmąsias kunigo J.Juraičio mirties metines, labai šiltą ir įžvalgų straipsnį apie jį, kaip apie teologijos ir filosofijos daktarą, profesorių ir kunigą lietuviškame portale bernardinai. It paskelbė rašytoja Vanda Juknaitė. Ji kvietė tautiečius Vėlinių proga uždegti jam atminimo žvakę. Autorė priminė, kad kunigas, jo paties valia, yra palaidotas nedideliame Šveicarijos miestelyje ir straipsnio įžangoje suabejojo: „Sunku būtų tikėtis, kad kas nors jį ten dar atsimeina“. Bet, manau, būtų sunku neatsiminti žmogaus,

Po Šv. Mišių ir Vėlinėms skirtą koncertą Naters bažnyčioje. Iš kairės: pastorato asistentas K.Salzmann, solistė V.Maščinskaitė, bažnyčios kapelionas M.Szastok, vargonininkas G.Hilmar. Autorės nuotrauka.

palikusio tokius gilius pėdsakus ne tik šveicarų katalikiškame sielovados bei akademiniame gyvenime, bet ir Šveicarijos lietuvių bendruomenės veikloje, kur jis aktyviai reiškėsi apie 60 savo gyvenimo metų. Kunigą J.Juraitį atsimena kiekvienas tremtinių kartos lietuvis, o taip pat ir pirmieji trečiosios bangos emigrantai, nes nieko svarbesnio Šveicarijos lietuvių gyvenime neįvykdavo, kur jis nedalyvaudavo. Nors visus lietuvių išlaikymo ir laisvės Lietuvai siekimo darbus sovietmečiu atliko tik saujelė susipratusių Šveicarijos lietuvių, jų balsas buvo girdimas ne tik Europos, bet ir užjūrio laisvajame pasaulyje. Ir jų tarpe visad buvo kunigas J.Juraitis.

Per vokiečių okupaciją pasitraukęs iš Lietuvos, ir Vokietijoje bei Italijoje tesęs Vilkaviškio kunigų seminarijoje pradėtus mokslus, 1951-aisiais jaunas kunigėlis apsistojo Šveicarijoje, Valis kantone. Iš pradžių J.Juraitis buvo paskirtas selovadininku Ferdin parapijoje. Nuo 1953 iki 1962 m. jis buvo Gluringeno miestelio bažnyčios kunigu, kur 1964 m. jam buvo suteikta Šveicarijos pilietybė. Be pastoracinio darbo, kunigas J.Juraitis daugiau nei keturis dešimtmečius dirbo Filosofijos profesoriumi Kunigų seminarijoje

Siten ir Spiritus Sanctus kolegijoje Brigo miestelyje (1971-1991 m.). Tuo pačiu metu, jis daugelį metų mokytojavo valstybinėje kantono gimnazijoje.

Nors abiem kojomis kunigas J.Juraitis buvo įaugęs į Šveicarijos žemę, sieloje išliko TIK lietuviu. Jis visada pabrėždavo, kad yra KUNIGAS ir LIETUVIS. Net trumpai pabendravęs, nekildavo abejonių, kad tai sudarė jo asmenybės esmę. Ant kunigo namo Termen miestelyje, kuriame jis išgyveno apie 30 metų, antro aukšto lygyje sienoje didelėmis raidėmis buvo išraištytas žodis „LITUANA“. O ant kuklaus medinio kryželio žymincio jo kapą, greičiausiai jo paties valia, išraižytas žodis – LITAUER, reiškiantis „lietuvis“.

“Kas jis buvo, šitas žmogus?” – retoriškai kėlė klausimą rašytoja V.Juknaitė minėtame straipsnyje. “Kaip įvardinti jo gyvenimą, tokį didelį, tokį ryškų ir kartu visai nepastebimą, nepastebėtą? ... Jis išsinešė savo gyvenimą, nepalikdamas atsiminimų, interviu. Bandžusių tai daryti neprisileisdavo nė iš tolo kaip ugnies”. Tikriausiai tą erdvę užpildys

kiti, kurie jį pažinojo, klausėsi jo paskaitų ir pamokslų, patyrė jo globą ir pagalbą.

Kunigo J.Juraitis darbai kalbėjo patys už save. Nedaug buvo tokių, kurie Lietuvai paskelbus Nepriklausomybę sugrįžo jai padėti sunkiausiais atsikūrimo metais. Dekodamas Dievui už galimybę būti laisvoje Lietuvoje, nuo 1991-ųjų kunigas J.Juraitis, jau būdamas pensijinio amžiaus, beveik dešimtmetį darbavosi Lietuvoje: dėstė Kauno, Vilniaus ir Vilkaviškio kunigų seminarijose, Vytauto Didžiojo universitete, šelpė daugybę nepritekliuje atsiradusių žmonių.

Toks, koks tvirtas buvo šio žmogaus charakteris, tokia besąlygiška ir tiesmukiška galėjo būti jo kalba. Ir tai ne kartą poliarizavo jo aplinkos žmones. Net dabar, kai kurie vyresnieji trečiabangiai prisimena vieną paskutiniųjų ŠLB kapeliono pamokslų pasakytų Šv.Mišių metu Vasario 16-osios minėjimo proga. Buvome „išvanoti“, kad palikome laisvą Lietuvą ir „pabėgome“ į užsienius, vietoj to, kad būtume ir dirbtume ten, kur mūsų rankų, širdžių ir proto labiausiai reikia. Sėdėjom „patempę lūpą“ ir nežinojome, kaip mums į tokį pamokslą reaguoti. Dabar žinom, kad ne iš blogos valios visa tai buvo pasakyta, o iš didžiulės meilės savo Tėvynei, kurią, kaip jis pats savo pavyzdžiu parodė, reikia mylėti konkrečiais darbais.

Bet pusės amžiaus tremtinio likimas matomai paženklino ir patį kunigą J.Juraitį. Lietuvoje jis nebesijautė savas. Sugrįžo atgal į Šveicariją. Iki pat gyvenimo pabaigos, nors užsidaręs ir atsiskyręs, sekė lietuvių bendruomenės veiklą, rūpinosi jos reikalais. Tai rodo jo laišakai ŠLB vadovybei. Štai keletas dar niekur neskelbtų ištraukų.

Ant kuklaus medinio kryželio žymintio jo kapą, greičiausiai jo paties valia, išraižytas žodis – LITAUER, reiškiantis „lietuvis“. V. Maščinskaitės nuotrauka.

2007 m. gruodį iš Kiolno rašytas laiškas. Padėkojęs už Kalėdinius sveikinimus ir atsiųstas „Šveicarijos lietuvių žinias“, kunigas J.Juraitis suskumba pranešti: „... Gaila, kad vasario mėnesyje nebūsiu namie ir negalėsiu pasitarnauti mūsų šventės metu (J.C. - Vasario 16-osios šventės. Ta proga Šveicarijoje vyksta vienintelės per metus lietuviškos Šv. Mišios). Skubu Jums apie tai laiku pranešti. Šia proga noriu prašyti pasirūpinti mano įpėdiniu - kapelionu. Jaučiu, kad jau mano laikas pasibaigė. Tikiuosi, kad toms lengvoms pareigoms rasite gerą pakaitą - galbūt net kokį Kunigą studentą pačioje Šveicarijoje“.

Termen, 25.06.2009 „... Didelis Ačiū už tokį malonų sveikinimą ir prisiminimą (J.C. - Joninių proga). ... Dar kartą Ačiū už Jūsų ir Konsulo dalyvavimą a.a. kun. A.Armino

pakasynose. Linkiu Jums gaivios vasaros. Kun. Jonas Juraitis“.

Termen, 25.11. 2009 „Ačiū Jums, gerbiama miela ponia, už pranešimą: Juzė Katiliūtė mirė... Jos gyvenimas buvo sunkus - ji ilgėjosi šviesos ir buvo mums kantri. Amžinoji Šviesa, jai Tešviečia! Jums linkiu prasmingo Advento ir dėkoju Jums ir visai Valdybai už Jūsų darbą Tėvynės labui ir mūsų išėvių naudai. Kun. Jonas Juraitis“.

Termen, 15.12.2009 „... Iki brėkstančio ryto varčiau ir skaitinėčiau apie likimus ir žingsnius mūsų tautiečių (J.C. - nusiuntus ŠLB narių parengtą apybraižų knygą „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“, 2009). Eggishorn yra ir mano numylėtas kalnas. Gaila, kad Wallis nebuvo mūsų lankomas. Pavasarojant, Deo

volente, gal pasimatysim. (J.C. – su tuometine ŠLB administratore Diana Brunner, buvome ne kartą kviestos kunigą aplankyti Termen). Ramių taikių Kalėdų ir Padėk Dieve 2010! Jūsų kun. Jonas Juraitis“.

Nors ir toli nuo Tėvynės, ant jo kapo šiomet degė Vėlinių žvakės.

Likimo vingiai: vaikystėje atvežta į Šveicariją gydytis, Aldona Statkutė pasiliko čia visam gyvenimui

JURATĖ
CASPERSEN

Daugelis Šveicarijos lietuvių antrabangių – tai karo pabėgėliai, kurie artėjant antrajai sovietinei okupacijai pasitraukė į Vakarus ir likimo valia pasiliko Šveicarijoje. 1945–ųjų pavasarį prieglobstį čia rado apie 300 lietuvių, bet laikui bėgant ir Šveicarijos valdžiai nuožmiai spaudžiant palikti šalį ir emigruoti toliau į didesnius kraštus, čia pasiliko tik diplomatai, studentai, besigydantys, ir tie, kurie jau buvo „įsikabinę“ į gyvenimą. Nuo 1950-ųjų ir per visą sovietmetį Šveicarijoje gyveno tik pusšimtis mūsų tautiečių.

Šis pasakojimas apie kitokio, bet nemažiau dramatiško likimo tautietę, ilgametę Šveicarijos lietuvių bendruomenės narę Aldoną Statkutę.

Pirmą kartą su Aldona Statkute susitikome 2006 m., kai su Diana Brunner nuvykome į Adelbodeną Aldonos kvietimu ją aplankyti. Laiške Aldona parašė, kad pertvarkiusi savo butą atrinko knygas, kurias norėtų padovanoti bendruomenei (viešnagė pas A.Statkutę D.Brunner aprašė ŠLŽ Nr.9(16), p.14). Nuo tada prasidėjo mūsų bendravimas, dažniausiai švenčiant mūsų gimtadienius, kurie skiriasi viena diena gegužės mėnesį. Besigrožint nuostabių Alpių kalnų ir slėnio vaizdu, atsiveriančiu nuo Aldonos namo terasos, pokalbis dažnai suklaidavo apie likimo vingius, atvedusius į šį kraštą, apie paskutines keliones į Lietuvą ir ten patirtus išpūdžius, apie neseniai perskaitytas knygas (būdama garbiame amžiuje, Aldona labai daug skaito, laisvai kalba keturiomis kalbomis, daug kuo domisi). Žavi A.Statkutės atmintis, tyra lietuviška tartis, nors lietuvių kalbą jaunystėje buvo visai užmiršusi

ir turėjo išmokti iš naujo.

Aldona visą savo gyvenimą gyveno Adelbodene, todėl išėjus pasivaikščioti po miestelį, sužinai beveik kiekvieno namo istoriją, kaip jis keitėsi, kas jame gyveno. Daugiausia dėmesio sulaukia miestelio centre jau beveik 600 metų stovinti bažnytelė. Savo laiku Aldona ją dažnai lankydavo, nepraleisdavo nei vieno joje vykusio klasikinės ar bažnytinės muzikos koncerto, iki tol, kol drastiškai susilpnėjo jos klausas. Tai apribojo Aldonos gyvenimą, bet namuose jos neuždarė. Esant geram orui, ji dažnai išeina pasivaikščioti, aplanko pažįstamus, kas savaitę susitinka su buvusio darbdavio šeima pietų, kartą per mėnesį lankosi senelių namuose veikiančiose Moterų klubo mezgimo popietėse, kasdien eina į miestelį apsirūpinti maisto produktais ar išsiųsti laiškus.

Vos išėjus iš Aldonos kiemo, miestelyje dažnas su ja pasisveikina, palinki geros dienos. Atrodo, kad Aldona čia pažįsta kas antrą žmogų, nors Adelbodenas tiek žiemą, tiek vasarą, yra pilnas turistų ir poilsiaujančių šveicarų. Bet tai

nebeatrodo keista, jei pagalvoji, kad į šį miestelį šiomet 83-uosius atšventusi Aldona buvo atvežta dar nesulaukusi devynerių metų.

A.Statkutė gimė 1930 m., buvo pakrikštyta Kaune, bet po metų, tėvui gavus naują tarnybą, šeima išsikėlė į Klaipėdą. Tas laikas buvo bankų veiklos pradžia ir Aldonos tėvas buvo paskirtas Klaipėdos banko direktoriumi. Šeima, kurioje augo trys dukros - Aldona, Aukšė ir Irena - gyveno tame pačiame pastate virš banko Turgaus gatvėje. Banko rusyje budėdavo trys kareiviai, dar du patruliudavo naktimis banke, ir Aldona prisimena, kaip šeima per Šv.Kalėdas ar Velykas, pridėjusi krepšį maisto siųsdavo mergaites pavaišinti budinčius kareivėlius. Vasaras šeima leisdavo savo vasarnamyje Smiltynėje. Kai vokiečiai užėmė Klaipėdą, Statkai vėl sugrįžo į Kauną.

Nors Aldonos gyvenime nieko netrūko, vos pradėjus lankyti mokyklą, pasireiškė džiūvos požymiai ir buvo nutarta vežti ją į Šveicariją pasigydyti. Taip ji su mama 1939 m. kovo mėnesį atvyko į Adelbodeno

Svečiuose pas Aldoną Statkutę Adelbodene. Autorės nuotrauka.

vaikų poilsio namus "Hochalpinen Kinder Erholungsheim „Hellos". Gydytojai prognozavo, kad Aldona čia turėtų išbūti porą metų. Mama pasiliko keletą savaitių kol Aldona apsiprato, o po to jai reikėjo grįžti namo pas dar dvi mažesnes dukras (dvejais ir šešeriais metais jaunesnes už Aldoną).

Aldonai Šveicarijoje patiko, bet už kelių mėnesių, 1939-ųjų rugsėjo 1-ąją, prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, kuris ilgam atskyrė mažametę mergaitę nuo šeimos. Ji nežinojo, kad niekada nebepamatys savo tėvų gyvų. Ji ilgai nežinojo, jog jau 1941-aisiais visa šeima buvo ištremta į Sibirą. Prie Uralo atskirtas tėvas atsidūrė Sverdlovsko srities švino kasyklose, mama su sesėmis - Kamen prie Obės. Kaltė - pasiturtinti Lietuvos inteligentų šeima, šeimos galva - banko direktorius, kalbėjęs penkiomis kalbomis ir studijavęs bankininkystę Vienoje.

Tremtis ne tik paženklinė Aldonos namiškių likimus, bet ir neatitaisomai juos sužalojo. Mamai su sesėmis po šešerių tremties metų, už išsaugotą iš namų atsivežtą auksą "nusipirkus" pasus ir bilietus į Lietuvą, pasisekė pabėgti. Palikusi mergaites pas gimines prie Marijampolės, pati dar dešimt metų slapstėsi pas artimuosius, niekad nemiegodama dviejų naktų vienuose namuose (tai leido didelė giminė, nes pati buvo iš septynių, o vyras - iš penkių vaikų šeimos). Anot Aldonos, tie dešimt metų slapstymosi mamai buvo baisesnė nei alinantis darbas grūdų sandėlyje Sibire. Aldonos tėvas buvo parvežtas iš tremties visiškai aklas jo sesers pastangomis 1951-aisiais.

Po karo Aldona turėjo globėjus ir lankė miestelio mokyklą. Mokyklos laikų nuotraukose - ji iš klasės draugų būrio neišsiskirianti paauglė arba romiu veidu į fotoaparata žvelgianti mergaitė Pirmosios komunistų diena. Ji visur pritapdavo, visur jautėsi gerai, nors nuo realybės bėgdavo į knygų pasaulį - labai mėgo skaityti. Tik skaitė ji jau nebe lietuviškai. Neturėdama su kuo bendrauti, ji lietuvių kalbą užmiršo.

Ir štai netikėtas lemties posūkis:

Aldona Statkutė 2010 m. per 80-ąją gimtadienį. Autorės nuotrauka.

vieną dieną Aldona gavo laišką iš Lietuvos, kurį parašė buvusi šeimos tarnaitė. Deja, ji jo, parašyto lietuviškai, nebegalėjo perskaityti. Tad ėmė ieškoti, kas galėtų laišką išversti į vokiečių kalbą. Laimingas atsitiktinumas, kad vaikų namuose buvo vienas berniukas, kurio tėvai gyveno netoli Dargužų Hofer'ių šeimos Tune. Lietuviškas Aldonos vardas ir pavardė atvedė ją pas lietuvių ir jų draugystė padėjo jai susigrąžinti kalbą bei tapatybę. Per juos Aldona įsiliejo ir į Šveicarijos lietuvių būrį. Daugeliu gražių žodžių ji mini Ruth Hofer Dargužienę, šviesaus atminimo dr. Petrą Radvilą, Gegeckų šeimą, ponį Linderienę ir kitus.

Aldonos jaunystės laikais, didžioji dauguma mergaičių Šveicarijoje po vidurinės mokyklos baigimo tolimesnių mokslų nesiekė, tradiciškai iš jų buvo tikimasi anksti ištekti, rūpintis namais ir vaikais. Aldonos norai buvo kitokie, nors galimybės siekti mokslų nebuvo. Ji išvyko metams į Tesino kantoną mokytis italų kalbos, o trūkstamą išsilavinimą jai atstojo knygos.

Apie trisdešimt metų Aldona išdirbo vaikų globos namuose. Po to įsidarbino vienos gydytojos šeimoje, kurioje augo penki vaikai nuo 2 iki 12 metų. Čia ji išdirbo irgi apie du dešimtmečius ir tie žmonės tapo jos šeima. Ir šiandien Aldona sulaukia daug laiškų ir šiltų savo

globotinių apsilankymų. Vėliau Aldona įsidarbino ir iki pensijos (iki 70-ties) dirbo kitoje mediko šeimoje, kuri iki dabar yra jos geriausi draugai bei globėjai, kartu pietaujantys kiekvieną pirmadienį ir keliaujantys po Lietuvą...

Kada ir kaip Aldona sužinojo, kad jos šeima gyva, kad išgyveno tremtį ir sugrįžo į Lietuvą, klausiu jos, kai ji ilgam susimąsto ir įsižiūri į tolį. Nuo klausimo ji vėl atgyja, ir be žodžių suprantu, kad ta akimirka buvo viena įsimintiniausių jos gyvenime. Tai įvyko 1953-aisiais, kai per Raudonąją Kryžių Aldona gavo laišką, prasidėjusį sakiniu: "Tau rašo ta ponija, kuri tave palydėjo į Šveicariją..."

Bet praėjo dar dvidešimt metų, kol Aldona pati sugrįžo į Lietuvą. Tai atsitiko tik 1973 - aisiais. 1976 -aisiais, ji vėl leidosi į Tėvynę. Tada aplankė ir Palangą, ir Smiltynę. Aldona neberado gyvųjų tarpe savo tėvų, bet labai susidraugavo su abiem seserimis, jų vyrais ir vaikais. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, Aldona gan dažnai leisdavosi į kelionę pas savus. Lietuvoje, anot jos, pravažiuota ir "perskaityta" visa Lietuvos geografija bei istorija - nuo Kernavės iki Kryžių kalno, nuo Trakų iki Kuršių Nerijos. Po kiekvienos kelionės ji džiaugdavosi dukterėčių lepinta lietuviškais valgiais ir gerėjančia savo lietuvių kalba. Taip, kaip ji visad džiaugiasi sulaukusi savųjų Šveicarijoje...

NAUDINGI ADRESAI

ŠLB valdybos pirmininkė Jūratė Caspersen
Dorfstrasse 198,
8706 Meilen
+41 (0) 76 330 92 00
jurate@caspersen.ch

LR ambasada Šveicarijoje
Kramgasse 12, 3011 - Bern
+41(0) 31 352 52 91
http://ch.mfa.lt,
amb.ch@urm.lt

LR garbės konsulas
Tičino kantone
Gintautas Bertašius
Via Luganetto 4, P.O. Box 743
6962 Lugano - Viganello 6
+41 (0) 91 971 56 43
g.bertasius@bluewin.ch

LR garbės konsulas
Ženevos ir Vo kantonuose
Michel Sogny
2 Avenue de Warens, 1203 Genève
www.sogny.com

LR garbės konsulas Ciuricho ir Cugo kantonuose
Graziano Pedroja
c/o Juris Treuhand AG,
Selnaustrasse 5, 8001 Zürich
+41 (0) 43 817 66 10,
pedroja@juris.ch

ŠLB banko sąskaitos duomenys:
Litauische Gemeinschaft, 8050 Zürich
Zürcher Kantonalbank, 8010 Zürich

IBAN CH38 0070 0110 0013 0089 1
SWIFT (BIC) ZKBKCHZZ80A

Žurnalo „Pasaulio lietuvis“ prenumerata:
Pasaulio Lietuvių Bendr. atstovybės Lietu-
voje sąskaitos Nr. (IBAN)
LT76 7300 0101 2423 6579
Bankas: AB „Swedbank“
Banko adr.: Konstitucijos pr. 20A, 03502
Vilnius, Banko kodas: 73000
SWIFT kodas: HABALT22
kaina metams 45 eurai.

REDAKCIJOS SKILTIS

Laikraščio redkolegija: Dr. Lijana Laužikaitė Tagmann. Maketavo Diana Brunner.
Laikraštis spausdintas www.esf-print.de

Straipsniai, informacija, reklamos priimami el. paštu: slz@lietuviai.ch. Reklamos kaina - 30 frankų.
Laikraštis yra Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės leidinys, išeina 2 kartus per metus 200-250 egz. tiražu.
Perspausdinant straipsnius, būtina nurodyti šaltinį.

Bendruomenės interneto svetainė: www.lietuviai.ch

Bendruomenės nariai, norintys gauti **tik elektroninį** „Šveicarijos lietuvių žinių“ variantą, praneškite Jūratei Caspersen jurate@caspersen.ch

NAUJINARIAI

Rūta Alšauskienė – Männedorf (ZH)
Aida Bagdzevičienė – Crissier (VD)
Vega Maščinskaitė – Brigerbad (VS)
Jonas Zakaras – Rorschach (SG)
Rasa Rasiulytė & Nicolas Perritaz – Givisiez (FR)
Jurgita ir Evaldas Brazaičiai – Mies (VD)

SVEIKINAME

Nuoširdžiausi sveikinimai ir linkėjimai garbingo 90-mečio (gruodžio 15 d.) proga Šveicarijos lietuvių bendruomenės kūrėjai ir aktyviai narei, ilgametei ŠLB valdybos narei

ANGELEI GEGECKIENEI

Jums dėkojam už metų brandumą -
Laimę jautėm visi visada,
Nes nematomą savo gerumą
Atiduodavot meile dosnia.

Linkim Jums tik beribės sveikatos -
Metų niekad nereikia skaičiuot...
Tegu liejasi taurės šampano!
Ir lai muzika šiandien Jums gros!

ANONSAS

VASARIO 16-OSIOS ŠVENTĖ ĮVYKS
2014 M. VASARIO 22 DIENĄ CIURICHE
MARIJOS LOURDES KATALIKŲ BAŽNYČIOS PARAPIJOS
PATALPOSE. KVIETIMAI BUS IŠSIŪSTI VĖLIAU.

